

10 ICHIDA SONLAR QATORINI O‘RGANISHDA MANIPULYATIV VOSITALARDAN FOYDALANISH

RUSTAMOVA RA‘NO

Jizzax viloyati Paxtakor tumani

7-umumiy o‘rta ta‘lim maktabi

boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga 10 ichida sonlar qatorini o‘rgatishda manipulyativ vositalardan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Manipulyativ vositalar orqali o‘quvchilarning matematik tasavvurlarini shakllantirish, mantiqiy fikrlashini rivojlantirish va dars samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, sonlar qatori, manipulyativ vositalar, ko‘rgazmalilik, matematik tafakkur.

Аннотация. В данной статье подчеркивается педагогическая важность использования наглядных пособий при обучении учащихся начальной школы последовательности чисел в пределах 10. Анализируются вопросы формирования математического воображения учащихся, развития логического мышления и повышения эффективности урока с помощью наглядных пособий.

Ключевые слова: начальное образование, последовательность чисел, наглядные пособия, демонстрация, математическое мышление.

Annotation. This article highlights the pedagogical importance of using manipulatives in teaching elementary school students the sequence of numbers within 10. The issues of forming students' mathematical imagination, developing logical thinking, and increasing the effectiveness of the lesson through manipulatives are analyzed.

Keywords: elementary education, sequence of numbers, manipulatives, demonstration, mathematical thinking.

Kirish

Boshlang‘ich ta‘limda matematika fanini o‘qitish jarayonida son tushunchasini shakllantirish muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, 10 ichida sonlar qatorini o‘rganish o‘quvchilarning keyingi matematik bilimlari uchun poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Shu sababli bu jarayonda samarali metod va vositalardan foydalanish dolzarb hisoblanadi. Manipulyativ vositalar kichik yoshdagi o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos keladi.

Asosiy qism

Manipulyativ vositalar — bu o‘quvchilar tomonidan qo‘l bilan ushlab ko‘rib, amalda bajariladigan ko‘rgazmali predmetlar bo‘lib, ular orqali mavzu mazmuni aniqroq anglanadi. 10 ichida sonlar qatorini o‘rgatishda sanoq cho‘plari, kubiklar, rangli kartochkalar, geometrik shakllar, sonli chiziqlar keng qo‘llaniladi.

Mazkur vositalar yordamida o‘quvchilar sonlarni ketma-ketlikda joylashtirish, taqqoslash, qo‘shish va ayirish amallarining mazmunini osonroq tushunadilar. Masalan, sanoq cho‘plari orqali sonlarning miqdoriy ma‘nosi, sonli chiziq orqali esa ularning tartibiy joylashuvi mustahkamlanadi. Bu esa mavzuni abstrakt emas, balki amaliy asosda o‘zlashtirishga yordam beradi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining psixologik xususiyatlari

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun bilish jarayoni asosan ko‘rgazmali-amaliy faoliyatga asoslanadi. Ular mavhum tushunchalarni qabul qilishda qiynaladi, ammo real predmetlar orqali o‘rganilgan bilimlar uzoq vaqt xotirada saqlanadi. Shu sababli 10 ichida sonlar qatorini o‘rgatishda manipulyativ vositalardan foydalanish o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga to‘liq mos keladi.

Manipulyativ vositalar o‘quvchilarning diqqatini jamlashga, kuzatuvchanligini oshirishga va dars jarayonida faol ishtirok etishiga yordam beradi. Bu esa ta‘lim sifatining oshishiga xizmat qiladi.

Manipulyativ vositalarning ta‘limiy va tarbiyaviy ahamiyati

Manipulyativ vositalar nafaqat ta‘limiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega. O‘quvchilar jamoa bo‘lib ishlash, bir-biriga yordam berish, o‘z fikrini erkin ifodalash ko‘nikmalarini egallaydilar. Masalan, guruhda sanoq cho‘plari bilan ishlash jarayonida o‘quvchilarda hamkorlik, intizom va mas‘uliyat hissi shakllanadi.

Bundan tashqari, manipulyativ vositalar orqali tashkil etilgan darslar o‘quvchilarda matematika faniga bo‘lgan ijobiy munosabatni kuchaytiradi.

Amaliy mashg‘ulotlardan misollar

10 ichida sonlar qatorini o‘rgatishda quyidagi amaliy mashg‘ulotlardan foydalanish mumkin:

- ✓ sanoq cho‘plari yordamida sonlarni hosil qilish;
- ✓ rangli kubiklar orqali qo‘shish va ayirishni ko‘rsatish;
- ✓ sonli chiziq yordamida sonlarning o‘rnini aniqlash;
- ✓ kartochkalar orqali sonlarni taqqoslash.

Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va mavzuni puxta o'zlashtirishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unligi

Manipulyativ vositalarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish dars samaradorligini yanada oshiradi. Xususan, interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari va axborot-kommunikatsiya vositalari bilan birgalikda qo'llanganda ta'lim jarayoni qiziqarli va samarali bo'ladi.

Natijalar va muhokama

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, manipulyativ vositalardan foydalangan holda o'tilgan darslarda o'quvchilarning faolligi oshadi, darsga qiziqishi kuchayadi va bilimlarni o'zlashtirish darajasi yuqori bo'ladi. Ayniqsa, sust o'zlashtiruvchi o'quvchilar uchun bu vositalar muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 10 ichida sonlar qatorini o'rgatishda manipulyativ vositalardan foydalanish boshlang'ich sinf matematika darslarining samaradorligini oshiradi. Ushbu vositalar o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantiradi va mustahkam bilim hosil qilishga xizmat qiladi. Shuning uchun boshlang'ich ta'lim jarayonida manipulyativ vositalardan tizimli va maqsadli foydalanish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – T.: Ma'naviyat, 2008.
2. Abdullayeva M. *Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi*. – T.: O'qituvchi, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – T., 2020.
4. Davlat ta'lim standarti. Boshlang'ich ta'lim. – T., 2023.